

POGLAVLJE 8: POLITIKA KONKURENCIJE

Acquis u oblasti konkurencije obuhvata kako borbu protiv trustova tako i politike kontrole državne pomoći. Ovaj *acquis* obuhvata pravila i procedure za borbu protiv anti-konkurentskog ponašanja privrednih društava (ograničavajući sporazumi između preduzeća i zloupotreba dominantnog položaja), pravila i procedure za nadzor spajanja preduzeća i za sprečavanje odobravanja državne pomoći koja narušava konkurenciju na unutrašnjem tržištu. U načelu, pravila konkurencije se direktno primjenjuju u cijeloj Uniji i države članice moraju u potpunosti da saraduju sa Komisijom u cilju njihovog provođenja. *Acquis* u oblasti konkurencije zasniva se na članu 37. (Državni monopoli privrednog karaktera), članovima 101-105. (Pravila koja se primjenjuju na preduzeća), članu 106. (Javna preduzeća i preduzeća sa posebnim ili isključivim pravima) i članovima 107-109. (Pravila primjenjiva na državnu pomoć) Ugovora o funkcionisanju Evropske unije.

Acquis u ovom poglavlju je u velikoj mjeri povezan sa obavezama koje proističu iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju (SSP) između Evropske unije i Bosne i Hercegovine.

U oblasti **anti-trusta**, državni organi koji se bave konkurencijom moraju blisko saradivati sa Komisijom po pitanju procedura Evropske unije o konkurenciji. Počev od 1. maja 2004. godine svi državni organi koji se bave konkurencijom ovlašćeni su da primjenjuju odredbe Ugovora kako bi spriječili narušavanje ili ograničavanje konkurencije. Nacionalni sudovi takođe mogu direktno da primjenjuju pravila o borbi protiv trustova kako bi zaštitili individualna prava građana na osnovu Ugovora.

U oblasti **državne pomoći** samo Evropska komisija može donijeti odluku o tome da li je pomoć koju je država članica odobrila kompatibilna sa zajedničkim tržištem.

Termin **liberalizacija** se odnosi na Protokol br. 27¹⁶ u kome je navedeno da unutrašnje tržište definisano u skladu sa članom 3. Ugovora o funkcionisanju EU obuhvata sistem koji onemogućava narušavanje konkurencije. S tim u vezi postoji poseban sistem za nadzor u slučaju javnih preduzeća i preduzeća kojima države članice odobravaju posebna ili isključiva prava. U pogledu liberalizacije posebnih sektora pozivanje se vrši na posebna pregovaračka poglavlja vezana za relevantni sektor.

Obaveze u ovoj oblasti, uključujući državnu pomoć koja ograničava konkurentnost i utiče na trgovinu među ugovornim stranama već su utvrđene Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju u mjeri u kojoj one mogu uticati na trgovinu između EU i Bosne i Hercegovine. Postupci protivni odredbama Sporazuma ocjenjivaće se na osnovu pravila EU. Prilikom odgovaranja na pitanja i kada je to primjenjivo, referirajte se na obaveze iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju.

Važno je utvrditi usklađenost zakonodavstva Bosne i Hercegovine koje uređuje konkurenciju i kapacitet za njegovo provođenje sa suštinskim parametrima sistema EU navedenim u nastavku. Od vas se očekuje da dostavite primjerak relevantnih pravnih propisa (na radnom jeziku EU). Kada budete odgovarali na posebna pitanja u nastavku, detaljnije ih obrazložite.

¹⁶ Aneks Ugovora o Evropskoj uniji i Ugovora o funkcionisanju EU

I. ANTITRUST UKLJUČUJUĆI I KONCENTRACIJE

1. Opišite zakonodavstvo koje se odnosi na antitrust i koncentracije. Koji organi su odgovorni za ovo pitanje? Da li su u zakon o konkurenciji ugrađeni članovi 101. i 102. Ugovora o funkcionisanju Evropske unije?

A. Područje primjene

2. Što se tiče područja primjene, da li zakon o konkurenciji obuhvata:
 3. sve privredne sektore;
 4. javna i privatna preduzeća?
 5. Da li zakon obuhvata robe i usluge?
 6. Da li su zakonom obuhvaćeni principi člana 106.(2) Ugovora o funkcionisanju Evropske unije?

B. Ograničavajući sporazumi

7. Obuhvata li zakon sporazume, odluke udruženja preduzeća i usklađene prakse?
8. Sadrži li zakon opštu zabranu ograničavajućih sporazuma?
9. Uređuje li zakon ništavost ograničavajućih sporazuma, odnosno jesu li ti sporazumi sudski neizvršivi?
10. Uređuje li zakon izuzeća od zabrane ograničavajućih sporazuma ili kako su uređena ta izuzeća?
11. Uređuje li se zakonom mogućnost grupnih izuzeća (zasnovanim na principima EU)?
12. Da li uslovi za izuzeća od zabrane ograničavajućih sporazuma (pojedinačna i grupna) odgovaraju članu 101.(3) Ugovora o funkcionisanju Evropske unije?

C. Zloupotreba dominantnog položaja

13. Da li zakon sadrži opštu zabranu zloupotrebe dominantnog položaja?
14. Da li zakon sadrži mogućnost izuzeća ili olakšavajuće okolnosti zloupotrebe u skladu sa odredbama člana 102. Ugovora o funkcionisanju Evropske unije?
15. U kojoj mjeri su u zakonodavstvo ugrađeni propisi, smjernice i saopštenja EU usvojena u svrhu provedbe člana 102. Ugovora o funkcionisanju Evropske unije?

D. Koncentracija

16. Da li definicija koncentracije uključuje sticanje kontrole (uključujući *de jure* i *de facto* kontrolu) i zajednička ulaganja (*joint ventures*)?
17. Predviđa li zakon obavezu prijave namjere koncentracije?
18. Koji su kriteriji za prijavu (npr. prihod)?
19. Da li prijava ima odložno dejstvo na koncentraciju?
20. Opišite korake u postupku istrage? Postoji li predistražna faza? Postoji li dubinska istražna faza za potencijalno problematične koncentracije? Da li ove faze moraju biti završene u okviru propisanih rokova?
21. Koji su kriteriji zabrane (npr. značajno narušavanje efikasne tržišne konkurencije – "SIEC" - sticanje ili jačanje dominantnog položaja)? Postoji li izuzeće zbog javnog interesa, a u

svrhu zaštite posebnog nacionalnog interesa u skladu sa odredbama članova 63. i 64. Ugovora o funkcionisanju Evropske unije?

22. U kojoj mjeri su u zakonodavstvo ugrađeni propisi, smjernice i saopštenja EU usvojeni u svrhu provedbe člana 102. Ugovora o funkcionisanju Evropske unije?
23. Da li strane u transakciji imaju mogućnost da ponude obaveze za rješavanje problema konkurencije u odnosu na transakciju? Da li postoje odredbe o restrukturiranju koncentracije ili odgovarajućim mjerama?

E. Opći postupak

24. Opišite nadležni organ za provođenje zakona o konkurenciji, uključujući institucionalno uređenje i podatke o zaposlenima (organizaciona struktura, broj zaposlenih, i dr.).
 - a) Ko i prema kojim procedurama i kriterijima imenuje članove tog organa?
 - b) Prema kojim internim procedurama i mehanizmima glasanja se donose odluke?
 - c) Da li ovaj organ:
 - i. može da nezavisno donosi odluke, bez političkog miješanja i bez traženja instrukcija od vlade ili druge institucije, tijela ili ureda;
 - ii. može da ostvaruje svoja ovlaštenja na nepristran i transparentan način uz odgovarajuća pravila o sukobu interesa;
 - iii. ima odgovarajuće stabilne ljudske i finansijske resurse.
25. Da li organ nadležan za zaštitu konkurencije može postupati na vlastitu inicijativu? Na osnovu žalbe?
26. Koja istražna ovlaštenja zakon predviđa za organ nadležan za zaštitu konkurencije? Kako se ona mogu uporediti sa istražnim ovlaštenjima utvrđenim Uredbom 1/2003/EZ i Uredbom 139/2004/EC?
27. Koje ovlasti u izricanju kazni zakon predviđa u slučaju povrede zakona (procenat prihoda)?
28. Da li postoji politika izuzeća od kazni ili smanjenja kazni u predmetima koji se tiču kartela (oslobađanje odnosno smanjenje kazni)?
29. Da li postoje postupci nagodbe u predmetima koji se tiču kartela?
30. Da li u predmetima zloupotrebe dominantnog položaja postoji postupak preuzimanja obaveza?
31. Da li zakon predviđa privremene mjere?
32. Da li zakon predviđa rokove zastare? Koliki su ti rokovi?
33. Da li u zakonu postoje odredbe za zaštitu službene i poslovne tajne?
34. Da li zakon sadrži odredbe o imunitetu pravne profesije?
35. Da li zakon predviđa (*ispitivanja za pojedine sektore*) sektorske istrage?
36. Da li se zakonom uređuje pravo na saslušanje, uključujući pravo uvida u spis?
37. Da li se zakonom uređuju prava treće strane?
38. Da li zakon predviđa sudsko preispitivanje (odluka) organa nadležnog za zaštitu konkurencije? Ukoliko predviđa, koliko odluka organa za zaštitu konkurencije je potvrđeno i poništeno u žalbenom postupku pred sudovima?

39. Da li je zakonom predviđeno objavljivanje odluka organa za zaštitu konkurencije?
40. Da li strane mogu pokretati postupke pred domaćim sudovima u vezi sa mogućim kršenjem pravila konkurencije koja utiču na njihove interese?
41. Da li zakon predviđa mogućnost naknade štete privatnim licima u slučajevima kršenja pravila o konkurenciji?
42. Da li se organ nadležan za zaštitu konkurencije konsultuje prilikom izrade zakona koji mogu uticati na konkurenciju?
43. Navedite podatke o evidenciji provođenja zakona od strane organa nadležnog za provođenje zakona o konkurenciji. Posebno je potrebno za 2014, 2015 i 2016. godinu navesti broj negativnih odluka ili odluka kojima se izriču mjere u predmetima vezanim za zabranjene sporazume,, zloupotrebu dominantnog položaja i koncentracije. Za svaku godinu navedite broj odluka u kojima su izrečene novčane kazne i iznos tih kazni.

II. DRŽAVNA POMOĆ

44. Koji organ je nadležan za pitanja državne pomoći? Da li postoji zakon o državnoj pomoći u koji su ugrađeni članovi 107. i 108. Ugovora o funkcionisanju Evropske unije? Kako je definisana državna pomoć u zakonodavstvu o državnoj pomoći? Da li u zakonodavstvu o državnoj pomoći postoji opšta zabrana državne pomoći? Koji kriteriji u zakonodavstvu su propisani za usklađenost državne pomoći?
45. U kojoj mjeri zakonodavstvo uključuje propise, smjernice i saopštenja EU usvojene u svrhu provedbe članova 107. i 108 i člana 106. Ugovora o funkcionisanju Evropske unije (npr. o određenim instrumentima državne pomoći, ili o državnoj pomoći određenim sektorima ili za određene ciljeve)?
46. Opišite organ nadležan za državnu pomoć, uključujući institucionalno uređenje i podatke o zaposlenima (organizaciona struktura, broj zaposlenih, i dr.). Ko i prema kojim procedurama i kriterijima imenuje članove tog organa? U kojoj je mjeri ta institucija neovisna o organima vlasti koja dodjeljuju državnu pomoć? Da li je ta institucija u sastavu ili je dio drugog organa uprave, npr. ministarstva? Da li ta institucija: (i) može da nezavisno donosi odluke, bez političkog miješanja i bez traženja instrukcija od vlade ili druge institucije, tijela ili ureda; (ii) može da ostvaruje svoja ovlaštenja na nepristran i transparentan način uz odgovarajuća pravila o sukobu interesa; (iii) ima odgovarajuće stabilne ljudske i finansijske resurse.
47. Da li postoji sistem koji predviđa prethodno obavještenje o mjerama pomoći? Da li obavještenje ima suspenzivno (odgodno) dejstvo na provođenje mjere pomoći?
48. Koje su nadležnosti organa za državnu pomoć? Kako se one mogu uporediti sa nadležnostima utvrđenim Uredbom 659/1999/EZ kako je izmijenjena i dopunjena Uredbom 734/2013/EZ?
49. U kojoj mjeri su odluke organa za državnu pomoć obavezujuće?
50. Da li organ za državnu pomoć može tražiti povrat nezakonite i nekompatibilne državne pomoći sa kamatama?
51. Da li organ za državnu pomoć može provesti istražne mjere po službenoj dužnosti? Da li organ za državnu pomoć može nastaviti sa istragom na tržištu unutar sektora i instrumenata pomoći?
52. Da li organ za državnu pomoć takođe može kontrolisati postojeću državnu pomoć?
53. Da li postoji sistem koji predviđa pritužbe treće strane?

54. Da li organ za državnu pomoć ima određene rokove za usvajanje odluka? Koje?
55. Da li mjere fiskalne pomoći kao i pomoć osjetljivim sektorima (na primjer, sektor uglja, sektor čelika, sintetičkih vlakana) podliježu sveobuhvatnom nadzoru državne pomoći? Da li bankarski sektor podliježe pravilima državne pomoći?
56. Koliko je odluka o državnoj pomoći doneseno u 2014, 2015. i 2016? Koliko tih odluka se odnosi na mjere o neprijavljenoj pomoći? Koliko negativnih ili uslovnih odluka je doneseno u svakoj od ove tri godine? Da li su se donosile neke odluke o povratu nezakonite pomoći od kako je Zakon o kontroli državne pomoći stupio na snagu?
57. Koliko prijava je državni organ zaprimio u toku ove tri godine? Koliko žalbi je državni organ riješio (odbacio ili odlučio) u toku ove tri godine? Da li strane mogu direktno uložiti žalbu pred sudom?
58. Da li je sačinjen popis postojećih programa državne pomoći (uspostavljenih prije formiranja organa za državnu pomoć)? Kakvo je stanje u pogledu usklađivanja ovih programa?
59. Da su podaci o BDP-u po glavi stanovnika usklađeni na nivou NUTS II u skladu sa članom 71. SSP-a?

A. Liberalizacija

Opšti aspekti

60. Da li je zakonodavstvo u oblasti konkurencije i državne pomoći u potpunosti primjenjivo na javna preduzeća i preduzeća sa posebnim ili isključivim pravima, u skladu sa članom 106. Ugovora o funkcionisanju Evropske unije?
61. Kojim su javnim ili privatnim preduzećima dodijeljena isključiva ili posebna prava??
62. Koji je predmet, obim i trajanje relevantnih isključivih ili posebnih prava?
63. Prema kojoj su proceduri dodijeljena isključiva i posebna prava?
64. Kakvo je opravdanje za dodjelu isključivih prava?
65. Da li postoji obaveza za privredna društva s isključivim ili posebnim pravima da ispune zadatke od opšteg ekonomskog interesa? Ako postoji, navedite.
66. Da li postoje posebna pravila državne pomoći za finansiranje usluga od opšteg ekonomskog interesa?
67. Da li postoje monopoli komercijalnog karaktera u smislu člana 37. Ugovora o funkcionisanju Evropske unije? Da li zakonodavstvo zabranjuje diskriminaciju između državljana BiH i stranaca u pogledu uslova pod kojima se proizvodi i plasira roba?

Sektorski aspekti

Aspekti po pojedinačnim sektorima su navedeni u odgovarajućim poglavljima.